

מסורת הש"ס

עול ברוך. הַבּוֹלֵעַ קוֹדֵשׁ שְׁטַעַם מִן הַפֶּה
שֶׁאֵלָּנוּ וְאֵילֵךְ עוֹל מִפְּרוֹמֵת הַיֵּבֶרֶת אִף
לְחֹזֶר לִבְרֹךְ. וְאִךְ עַל גַּב דְּשִׁימָה הַיֵּלֵךְ
(פֶּרֶק י"ד ע' ו'). סָח בֵּין תֵּפִילִין לִפְתִּילִין
הֵךְ שִׁימָה אֶחָד בְּרַכָּה וְלֹא מִתְּפָאֵק:
הַיֵּחָל מוֹלָה. מִי אֵין אֶחָד לִבְרֹךְ
שֶׁאִךְ זֶה אֶחָד בְּרַכָּה שְׁמָהּ פְּרוּסָה
עַל בְּרַכָּה נֶאֱחָלֵת בְּעֵטֶם: **גִּבּוֹל**
לְחֹרֵי. גִּבּוֹל אֵת הַמּוֹרֹסִים בָּמִים
לְחֹרֵי הַשּׁוּרִים: **וּבֹלַע לֵה לְהַדִּיחַ.**
לְחֹרֵם מִיד וְלֹא הַמְחֵץ לְמַלֵּחַ וּלְפָחֵן:
בִּשְׁשׁ. עֵבֹד כְּמוֹ בִּשְׁשׁ רִכְבּוֹ
(שׁוֹמְטִים ה'). לְחֹרֵם פֶּת נִקְיָה הֵאֵל זֶה
א) גִּיטִין כ"ה. ב) גִּבּוֹל לֵאמֹר
לֵאמֹר שְׁמָהּ לְחֹרֵם אֶחָד
אֶחָד רַב הוֹנֵה אֶת־רַבִּי
א) גִּבּוֹלִין לֵאמֹר שְׁמָהּ עֵטֶם כְּלוֹם
עֵטֶם וְכִי וְכִי כִן אֶחָד בְּרִיךְ
א) גִּבּוֹלִין ע"ה. ב) גִּיטִין יוֹמֵת
ג) ד"ה מִתְּפָאֵק, א) וְלִקְחֵן מ' א'
ד) מִתְּפָאֵק לֵבָרֵךְ, א) דְּשִׁימָה
מִלֵּךְ רַב וְכִי אֶחָד רַב מִתְּפָאֵק,
ה) בִּרְכָּה לֵבָרֵךְ, א) בִּרְכָּה מ',
ו) גִּבּוֹל ע"ה, א) בִּרְכָּה מִיֵּאֵל
מִשָּׁה, א) וְכִי מִתְּפָאֵק ע"ה.
ז) עֵטֶם, א) וְכִי עֵטֶם
מִתְּפָאֵק ע"ה, א) עֵטֶם בְּרִיךְ
וְכִי עֵטֶם שְׁמָהּ מִתְּפָאֵק וְכִי
עֵטֶם אֶחָד, א) מִתְּפָאֵק ע"ה.
ח) בִּרְכָּה מ', א) וְכִי מִתְּפָאֵק
בִּרְכָּה מ', ד"ה מִתְּפָאֵק וְכִי,
ט) וְכִי מִתְּפָאֵק, א) וְכִי מִתְּפָאֵק

תורה אור השלם

1. וְחַתִּי עֶשֶׂב בְּדֶשֶׁד
לְבַהֲמֹתַי וּבְאֵלֶּיךָ יִשְׁעֵי:
דְּרִימִי אִי טו
2. בְּרִיךְ אֲדֹנָי וְהוּא יוֹם
יַעֲמֹק לֵטַל הָאֵל וְשִׁמְעֵנִי
סֵלָה: הַלֵּלִים סו כ
3. וַיֹּאמֶר אִם מִמֶּנִּי
תִּשְׁמַעְנִי קִלְוִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ
וְהִשְׁמַעְנִי בְעֵינֶיךָ תִּשְׁמַע
וְהִזְמֵנִי לְמַעֲשֵׂיךָ וְשִׁמְעֵנִי
כִּל קִלְוִי כִּל הַמִּתְחַלֵּל אִשְׁרֵי
שְׁמִיךָ מִבְּרָאִיִּם אֵל אֲשִׁים
עֲלֵיךָ יְיָ אֱנִי יְיָ אֱלֹהֵי:
שְׁמִיט סו כ
4. וַיִּשָּׂא מִן הָרִץ וַיִּשְׁכַּר
וַיִּתֵּן בְּתוֹךְ אֲזֻלָּתוֹ:
בְּרִיאֲתִי טו כא
5. וּתְהַקְלָה עֵינִי שְׂנִינִים
וְדַעֲבִי עֵינִים מִן הַחֲסִיר
עֲלֵה תִּתֵּן וְעֲשֵׂה לִּי
בְּרִיאֲתִי: טו כב

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה איתיה וכו'
מיני דשאין הן ומיהו:

גליון הש"ס

גמ' סד"א הואיל ואר"י
חמה מין אילן. ע' שנת דף
ס"ו ע"א תוס' ד"ה כוורת:

לעזי רש"י

בו"ן מלנ"ט. דלקת
שקדים מוגלתית. נייל"א.
קצח (צמח).

מוסף רש"י

המענין ונקצץ האילן ממנה בטלה לה
ארעא: מציא וקורא. שהארץ היא
עיקר: **שהוא הביא יללו.** וזה הביא
מימה: **שאלו הסיוע יודע לקרוא אבא**
ואמא. וזה נקרא עץ הדעת: **גוואל.**
העקב על עץ: **מפיק.** פירי ארעמי:
חן

קִין חָטִיין (בתי"ל) בל יום
 יוֹם חַן לִמְעַן בְּרִיתוֹ.
 כֵּן שָׁב חֲמִין עַל שָׁמַע, שֶׁל
 חוֹל עֲמִין שֶׁל חוֹל, עַל יוֹרֵי
 חֲמִין (הַמְּחִיבִים) (סוֹכֵב)
 כִּי יוֹרֵי מְחִיבִים. הַה
 שְׁמִינִי, לְחֹרֶם, חֲמִין אִינוֹ
 מְחִיזִיק. מֵה שְׁמִינִי עִלּוֹ
 (סוֹכֵב) חֲמִין. אִם שְׁמִינִי
 שְׁמִינִי. אִם יוֹרֵבֵנִי שְׁמִינִי
 אִם שְׁמִינִי, מֵחֹל לְגִינֹת
 וְלִשְׁמִינִי, חֲמִין לֹא לֹא
 שְׁמִינִי. לְחֹרֶם לֹא לֹא יִסְפִּיקוּ
 בִּינִי. (סוֹכֵב) אִם שְׁמִינִי
 דָּבָר. אִם חֲמִין שְׁמִינִי, בִּינִי
 מֵחֹל לִשְׁמִינִי שְׁמִינִי.
 שְׁמִינִי בְּרִיתוֹ. שְׁמִינִי בִּי
 לְחֹרֶם דְּרִיטִין שְׁמִינִי
 דְּרִיטִין יִסְטִין (סוֹכֵב) וְאִם
 יִסְטִין בְּרִיתוֹ. לְחֹרֶם עַל
 חֲמִינִי בְּרִיתוֹ לְחֹרֶם עַל
 שְׁמִינִי. אִם שְׁמִינִי. מֵחֹל
 לְחֹרֶם עַל שְׁמִינִי
 דְּרִיטִין בְּרִיתוֹ לְחֹרֶם עַל

לנצח ולא תשמוע (שם), אלא יין. הלכך מסתברא דעל ידו נקנסה מיתה וזכיה לעולם (סנהדרין ע"ב). שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו מזה הקצב' באומל שזוא מזה צו הוא מרפא, גם בצורק גם, כמו (איכה ד') ויאת אש בציון, ומכאן (זכריה ג') ואני אהיה לה נאס ה' מומת אש קצבי (סנהדרין שם). שאין התינוק יודע. ומדקרי ליה עץ הדעת טוב ורע, ש"מ היינו חטים (שם).

על פירותיהן בורא פרי האדמה. כללא דמילתא היגי, עצים דיבשי בסיתווא באילני ו

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

הבא מלח בו' צריך לברך. דהוי היסח הדעת והכי אמרי' צפ"ג
דמנחות (דף נ"ג.) סח צין תפילין תפילין צריך לברך וכן
הלכה אם סח צין ברכת המוציא לאכילה וצין ברכת קידוש לשמי
צריך לחזור ולברך אין לאו מילתא שייכת לסעודה כמו טול ברוך וכן
בשמיטה צריך לחזור ולברך אין לאו

אמר רב אטול ברוך טול ברוך אינו צריך לברך הבא מלח הבא לפתן צריך לברך ור' יוחנן אמר אפי' הביאו מלח הביאו לפתן נמי א"צ לברך גביל לתורי גביל לתורי צריך לברך ורב ששת אמר אפילו גביל לתורי נמי אינו צריך לברך דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנא' ונתתי עשב בשדה לבהמתך והדר ואכלת ושבעת: אמר רבא בר שמואל משום רבי חייא אין הברצו רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן לפני כל אחד ואחד רבא בר שמואל אקלע לבי ריש גלותא אפיקו ליה ריפתא ובצע להדיא אמרו ליה הדר מר משמעתיא אמר להו הילית דין צריך בשש: ואמר רבא בר שמואל משום רבי חייא אין מי רגלים כלים אלא בישיבה אמר רב כהנא ובעפר תיחוח אפילו בעמידה ואי ליכא עפר תיחוח יעמוד במקום גבוה וישתין למקום מדרון: ואמר רבא בר שמואל משמיה דר' חייא אחר כל אכילתך

[illegible]

קטנים מפרין ומרביץ ומברין כל גופו של אדם א"ר חמא ברבי חנינא
 ה'הגיל בקצח אינו בא לידי כאב לב מיתבי רשב"ג אומר קצח אחד
 ממששים סמני המות הוא והישן למוצה גרנו דמו בראשו לא קשיא הא
 בריחו הא בטעמו אימיה דרבי ירמיה אפיא ליה ריפתא ומדבקא ליה
 ומקלפא ליה: ר' יהודה אומר בורא מיני דשאים: א"ר זירא ואיתימא
 ר' ח' חנינא בר פפא לאין הלכה כרבי יהודה^א וא"ר זירא ואיתימא ר'
 חנינא בר פפא מ"ט דרבי יהודה אמר קרא^ב ברוך ה' יום וכי ביום
 יבין אותו אלא לומר לך כל יום ויום תן לו מעין ברכתיו הכא נמי
 נותנו. וא"ר זירא ואיתימא ר' חנינא בר פפא בא וראה שלא כמדת
 בשר ודם כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק אבל הקב"ה אינו כן מלא
 א^א ויאמר אם שמוע תשמע אם שמוע תשמע ואם לאו לא תשמע ד"א
 אם יפנה לבבך שוב לא תשמע: **מתני'**^ב בידך על פירות האילן בורא פרי
 בורא פרי העץ לא יצא ועל כולם^א אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא:
 א^א היא אמר רב נחמן בר יצחק ר' יהודה היא דתנן^א יבש המעין ונקצץ האילן
 ד מביא וקורא: על פירות הארץ וכו': פשיטא א"ר נחמן בר יצחק לא נצרכה
 אילן היא דתניא^ב אילן שאכל ממנו אדם הראשון רבי מאיר אומר גפן היה
 האדם אלא יין שנאמר^א וישת מן היין וישכר רבי נחמיה אומר תאנה היתה
 שנאמר^ב ויתפרו עליה תאנה ר"י אומר חטה היתה שאין התינוק יודע לקרות
 פ^א ס"ס אמניא הואיל ואמר רבי יהודה חטה מין אילן היא ליברך עליה בורא
 דכיני בורא פרי העץ היכא דכי שקלת ליה לפירי איתיה לגוואז והדר מפיק
 אכל

וּבְרֹא פִי הָאֲדָמָה מְכַרְבֵּן עָלָיו. וְהָיָה בְּחֹסְפָתָא כֹּל שְׂמֹינִי עָלֵין מַעֲקֹר עֵשֶׂב הָאֵל, וּבְרֹא פִי שְׂמֹינִי לְעַל מַעְצֵי הָאֵל, וּבְרֹא פִי הָעֵץ מְבַרְכֵין מַעֲקֹר, רֵאשִׁי לְרִבּוּתוֹהָ אֲנָאנִים שְׂמֹר וּבְמִיתוּתָהּ תִּתֵּן שְׂמֹר, וּפְשִׁינִין גִּוּוּהָ וְעִינֵיהִן כֹּל מְבַרְכֵין מִפְּרִי מִטְרָא מִזֵּי הָאֵל, וְהָיָה לְהָעֵץ. אֲבָל מֵאֵן יִרְבֵּשׁ בְּמִיתוּתָהּ וְכָל גִּוּוּהָ וּטְרֵפָהּ לְגַמְרִי, וְהָדָר פֶּאֶרִי מְשֻׁרְשִׁי, כְּגֹן מִזֵּי וּבִינָהּ טַטֵּא מְלַכְבֵּן. וְהָיָה, יֵד דִּיבִישׁ בְּמִיתוּתָהּ לְגַמְרִי הָדָר פֶּאֶרִי מְשֻׁרְשִׁי. וְצֶלַף דְּהוּא נִצָּפָא, אֶע״ג כְּלֵי בְּמִיתוּתוֹהָ פֶּאֶרִי מְשֻׁרְשִׁי, עֵינֵיהִן וּמִקֵּן נִצָּפָא, וְרִבּוּתוֹהָ יֵד הָאֵל גִּוּוּהָ עַל הָאֵל.

**מ. עין משפט
גד מצוה**

קר א ב מ״י פ״א מ״ל
ברכות הל' כ סנה פס' א
מ' טושי' אר"ח ס' קסו
[א] וסמו' ו פס' י
[ב] ומי' פס' י
גנדים הל' א סנה פס' א
וה' ומקדמון מ"ה וס' בנכסות
וצדיל' למסורת עזמ' מ"ה
הוא חומר עניי' ענדים א
ל' אלושי' עניי' ענדים א
די גנדים ואשקין'
קר ד מ״י פ״א מ״ל
ברכות הל' א ס' מ'ג'
עשין מ' טושי' אר"ח ס'
קס' ענדי' א
קו ו מ״י פ״א מ״ל מפילין
הל' י טושי' אר"ח ס'
ד פס' י'
קז ז מ״י פ״א מ״ל ס' ק
ז טושי' אר"ח ס' ק
ז ס' בנהג' וס'
קטס ענ' ו
קח ט מ״י פ״א מ״ל דעות
הל' ז
קט י מ״י פ״א מ״ל ט
י טושי' אר"ח ס' מ'ג'
ברכות הל' א סנה
עשין מ' טושי' אר"ח ס'
רס ענדי' א
קמ מ״י פ״א מ״ל ס' מ'ג'
מ' טושי' אר"ח ס' מ'ג'
קס' א
קנ נ מ״י פ״א מ״ל
ברכות הל' י'
עשין מ' טושי' אר"ח ס' י'
קס' א

רבינו חננאל

אמר ר' טול ברוך טול
 ויתן אמר אפי' לפרו' ר'
 יוחנן אמר אפי' הבאו
 משה נמי א"צ לברך ובי
 ששט אמר אפילו גבי
 תלורי נמי איתא צריך לברך.
 פ"א, א"כ כבד את המוציא
 א"כ ברוך ששט ששטל
 אמר לאחר טול פרוסה
 של המוציא, לא (החסק)
 [תפסד] הכרה, ואין צו'
 יצונו ולברך ברכת מלח.
 וזו אמר הא אמר אכל
 תבא לפתן, ואפילו אם אמר
 לברך תלורי, תנהו ואלו
 בצור הסעודה, וכן כוונתו
 צריך לברך ברכת אחרת,
 דוחמיל וכל מדי חור.
 דוחמיל הסעודה לא תפסד
 הוא, אמר ר' יהודה א"ל
 דאמר לר' לאדם ששטעם
 וכו'. לית צו' צריך בשש.
 אין צו' להחזיק התבשיל,
 ויתרוחל על הפתן, אלא
 מברך לאלתר מפני שש
 ב' מלת. וסוגיין ששט שש
 איש ב' מלת, או היא
 מחובלת בתכלין ויכנסא
 וכו'. אנו לית תלוי על

לפתן, דא ורבה בר שמואל
דאמר אין תרובעא רבא
לכיצוע דז שיבויא לפניו
למלא וואר פתן, ארץ ארץ
למלא, ואמר לית בין ארץ
בבשש, כלומר מחובל הוא
למבלין ומלח, וזי ספרים
שכתוב חסד א"ר ורבי
אריאמיא ר חנינא בר פפא
הלכה כר' יהודה, ורבי
ר"ח ליתא ארץ ארץ תרודה
אמר קרא ברוך ה' יום יום
אין ארץ ארץ ברכותי.
כלומר אן לא מעין ברכותי.
כלומר אן לא ארץ ארץ
ברכת שבת ואם יום טוב.
הוא אמר ברכת יום יום
אזכור ארץ ארץ כל מין ומין
לא ברכתא בפני עצמות.
מחנ' בידך לעולם.
האילו וכו'. שמע מימי
עיקר ארעא. חתם מברכין
בברכה וכו'. הניקא הניקא
שקלת ליה לפירי
לגוזא דלורא מפק, אבל
הניקא וכו' שקלת ליה לפירי
ליתא לגוזא וכו'. ואסיקא
כל הניקא וכו' שקלת לפירא
לורא מפק פירא אחריני
והו ארעא, ומברכין על
בורא פרי העץ, כל הניקא
וכו' שקלת ליה לפירא מפק
גדלה וכו' גוזא לורא מפק
לפיר אחריני, ר' יוחנן
האדמה מברכין עליו, כל
אין, וכו' ברוכות הן, כל אין
ורכין על פירי בורא פרי
וקנביוס ושושני, מברכין
רבנן וחזי זמקן משרשי